

De Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer

Betreft: Zorgen uitvoering beleid hb-onderwijs door SWV's en besturen

Aanleiding: debat passend onderwijs op 5 april

Amersfoort, 21-03-2023

Hooggeachte leden van de Commissie OCW van de Tweede Kamer,

De samenwerkende hb-scholen zijn blij met de erkenning van de minister dat voltijd hb-voorzieningen niet in strijd zijn met de inclusiever gedachte en dat hoogbegaafde kinderen andere onderwijsbehoeften hebben. De minister geeft aan dat hij wil dat *het aanbod wordt verbeterd, bestendig en uitgebreid waar nodig. Om te komen tot een goed dekkend en passend onderwijsaanbod voor alle leerlingen, ook voor hoogbegaafde leerlingen.*

We hebben echter grote zorgen over de uitvoering van het beleid voor hb-onderwijs door SWV's en besturen. We signaleren problemen in de financiering, inhoud, positionering en uitvoering. SWV's en besturen varen hardnekkig hun eigen koers.

- Ongeacht de gevolgen voor kinderen
- Ongeacht de protesten van ouders en docenten
- Ongeacht democratische besluitvorming

Dit wordt geïllustreerd in de volgende casussen:

Casus 1: Brandbrief ouders Deurne

Op 11 januari 2023 ontving u [een brandbrief van de ouders van de Aventurijn, Deurne](#). Zij hebben grote zorgen: *De problematiek in de hb-klassen (leer- en gedragsproblemen in de klas) zal een stuk zwaarder worden, mede door het curatieve aannamebeleid. Met als gevolg een verslechtering van de kwaliteit van onderwijs vanwege de toenemende druk op docenten en leerlingen. Dit kan zelfs leiden tot uitval onder leerlingen en docenten die vertrekken door de te hoge werkdruk.*

- Sinds 2009 een bloeiende voltijd hb-afdeling met 5 klassen op een reguliere school.
- Aannamestop sinds november 2022. Ook zijn kinderen uit het direct aangrenzende SWV Noord Limburg (circa 40% van de leerlingen) niet meer welkom, terwijl daar augustus 2022 de voltijd voorziening Extralent is gesloten.¹
- Het bestuur presenteert een nieuwe visie: “terug naar regulier, inclusief thuisnabij passend aanbod”, met de kinderen zoveel mogelijk in de reguliere klas. Voor de leerlingen was dit echter eerder al niet passend.
- Tot november 2022 konden ouders hun kind zelf aanmelden. Nu kan een kind pas aangemeld worden als de school van herkomst zich handelingsverlegen verklaart én meewerkt aan een overstap. In de praktijk levert dit vaak vertraging op, doordat een school het hb kind te laat ziet, of weigert zich handelingsverlegen te verklaren, waarbij het kind ondertussen verder beschadigd raakt.

“Toen school zich eenmaal handelingsverlegen verklaarde, was ons kind zo ver heen, dat hij zelfs niet meer toegelaten werd op de LEO afdeling vd Aventurijn. Onze zoon had, op 6-jarige leeftijd, zo'n ernstige schade opgelopen dat hij uit het onderwijs gehaald werd, tot rust moest komen en een thuiszitter werd.”

---

¹ Het gaat naar schatting om een paar honderd kinderen binnen SWV Noord Limburg en stichting Prodas die deze vorm van passend onderwijs hard nodig hebben.

Casus 2: Brandbrief ouders Horizon

Op 3 maart 2022 ontving u een [brandbrief van de ouders van de Horizon, Amsterdam](#). Zij delen hun zorgen: *Kinderen die in het reguliere onderwijs waren vastgelopen en beschadigd, krijgen hier weer zin in school, zin in het leven [...] de toegang tot voltijd hb-onderwijs is noodzaak, maar ook luxe; schrappen voltijd hb-onderwijs vergróót kansenongelijkheid.*

- Sinds 2016 een bloeiende voltijd hb-voorziening met 60 leerlingen op een reguliere school in het multiculturele Amsterdam Nieuw-West (Osdorp).
- De voorziening werd stelselmatig afgebouwd, maar ouders werden gerustgesteld; het bestuur van de stichting (STWT) werkte aan plannen voor een kwalitatieve voltijd-voorziening op stichtingsniveau voor het stadsdeel.²
- Eind 2021 horen ouders dat de voltijd hb-voorziening wordt gesloten en er geen voorziening in het stadsdeel komt. Leerlingen worden teruggeplaatst naar regulier op verschillende scholen van de stichting. Bestuur presenteert dit als een "regulier, inclusief thuisnabij passend aanbod, met een gegarandeerd ononderbroken leerlijn."

Vervolg na de brandbrief en sluiting zomer 2022

- De MR stemt tot 3 keer toe unaniem niet in met de plannen.
- Onderbouwd met o.a. advies landelijk hb-expert mw. R. Hamsikova: een onderwijskundige/pedagogische visie ontbreekt, welzijn en veiligheid van de kinderen zijn niet geborgd, plan is onderwijskundig niet verantwoord.
- De stadsdeelcommissie (GL, D66, PvdA, VVD en Denk) wil voltijd hb behouden in hun stadsdeel, spreekt met de bestuurder en stelt vragen aan de wethouder.³
- Wethouder Marjolein Moorman, voorvechter van gelijke kansen, stelt dat voltijd hb-onderwijs óók beschikbaar moet zijn in Nieuw-West en Zuid-Oost. Zij zal de inzichten uit de situatie-analyse van Zonnenberg en het deelonderzoek op de Horizon meenemen.⁴
- Hoewel bestuur en SWV stellen dat er 'weinig animo' is, hebben ouders binnen 3 dagen een intekenlijst met 44 kinderen die dolgraag voltijd hb willen in Nieuw-West. *Ruim 60% hiervan heeft een niet-westerse achtergrond.*
- Bestuur stapt naar LCG, deze oordeelt dat de afdeling inmiddels zo kwetsbaar is dat er geen belang meer is.
- Door een nog niet genomen besluit al te effectueren en de voorziening bij voorbaat stelselmatig af te bouwen, kan men ouders eenvoudig voor voldongen feiten stellen.

"De afdeling waar mijn kinderen zaten bestaat niet meer. En daar zijn allemaal ouders, die echt goede koppen hebben, met z'n allen ten strijde gaan en toch krijgen ze het niet voor elkaar en wordt de voorziening opgedoekt."

Horizon-ouder Miljuschka Witzenhauzen in Jinek⁵

Casus 3: Brief directie Kronenburgh

Op 25 februari ontving u een [brief van de directie van Kronenburgh](#), aangaande zorgen m.b.t. de moeizame positionering van hb-onderwijs binnen het SWV SPPOH (Haaglanden).

---

² Het gaat naar schatting om een paar honderd kinderen in Nieuw-West die deze vorm van passend onderwijs hard nodig hebben. Circa 70% van de inwoners in Nieuw-West heeft een niet-westerse achtergrond.

³ [Vergadering Stadsdeelcommissie Nieuw-West](#), 28-06-2022

⁴ [Vergadering Gemeenteraad Amsterdam](#), 29-06-22. [Deelonderzoek voltijd HB op OBS de Horizon](#), 04-06-22.

⁵ *Duizenden hoogbegaafden komen niet mee in regulier onderwijs*, uitzending Jinek, 31-01-23.

- Sinds 2013 een bloeiende voltijd hb-afdeling op een reguliere school, met 161 meer- en hoogbegaafde leerlingen (85,7% afkomstig van scholen binnen SPPOH). *“Hiervan is 62% zij-instromer; zij zijn dusdanig vastgelopen dat zonder de overstap naar voltijd hb de kans op thuiszitter worden levensgroot is.”*
- De leerlingkenmerken, hoge zij-instroom en flankerende (sociaal-emotionele) problematiek vragen extra middelen. *Deze worden echter via de basisondersteuning naar de verschillende scholen (lees besturen) geleid.* Ook als leerlingen na vastlopen overgedragen worden, krijgt Kronenburgh hiervoor geen middelen (leerlinggebonden financiering). De school lost dit op met o.a. een vrijwillige ouderbijdrage.
- Kronenburgh is een expertisecentrum mbt (hoog)begaafdheid, maar wordt niet meegenomen in het realiseren van een aanbod voor leerlingen binnen SPPOH, noch in het delen van kennis: *geen uitnodigingen netwerkbijeenkomsten, *geen deelname aan intervisienetwerk *geen deelname expertisecentrum (hoog)begaafdheid van SPPOH, *geen reactie op gezamenlijk onderzoeksvoorstel Kronenburgh met andere scholen die hb-onderwijs willen bieden.
- In het in de brief genoemde gesprek op 31-01 meldt SPPOH *‘dat ze het geld van het amendement voor 2023 niet gaan uitgeven, omdat het beleidsplan 2023 al klaar is’.*

De moeizame positionering blijkt ook uit de subsidie-aanvraag van SPPOH⁶: SPPOH besteedt een aanzienlijke hoeveelheid (overheids)geld (2,5 miljoen) aan het opzetten van curatief hb-onderwijs in het SBO, waarbij hb-leerlingen die gedrags- of leerproblemen ontwikkelen a.g.v. niet passend onderwijs afstromen met een TLV. Dit is verre van inclusief. Daarnaast gaat het om een kleine groep.⁷ SPPOH doet dit blijkbaar liever dan een relatief lage investering in bestaand, bewezen effectief preventief hb-onderwijs waarbij kinderen op een reguliere school blijven. En de daar opgebouwde expertise ingezet wordt voor de regio.

Problematische financiering en versnippering passend onderwijs

Het geld komt niet op de juiste plek terecht en er zijn grote regionale verschillen. Dit sluit aan bij het beeld van problematische financiering:

- Al in 2017 schreef de Algemene Rekenkamer een rapport dat onduidelijk is waar de gelden passend onderwijs aan besteed worden en de checks en balances van SWV's en besturen zwak ontwikkeld zijn.⁸
- De motie Westerveld laat zien dat SWV's die de gelden passend onderwijs beheren en verdelen 58% bovenmatige reserves hebben.
- Kosten voor de benodigde extra middelen voor voltijd hb komen nu vaak op het bord van de individuele school en ouders terecht. Dit leidt tot verdere kansenongelijkheid.

“Het zou niet uit moeten maken in welke regio je opgroeit, onder welk samenwerkingsverband je toevallig opgroeit. Je moet als school en als leerling niet overgeleverd zijn aan willekeur. Je wilt kunnen vertrouwen op een systeem dat voor iedereen hetzelfde is, daar zijn we een publieke sector voor.”⁹

Thijs Roovers, AOb

Stoppen met voltijd hb onderwijs gebeurt onder het mom van inclusiever onderwijs

Maar geen passend onderwijs leidt tot exclusief thuiszitten of gedwongen naar het speciaal onderwijs. Inclusiviteit is daarmee ver te zoeken. Bovendien; zo heeft de Onderwijsraad het

⁶ [Passend onderwijs voor leerlingen met een hoogbegaafdheidsprofiel; subsidieaanvraag regeling subsidie begaafde leerlingen po en vo](#), SPPOH, 2019.

⁷ [De subsidieverantwoording 2019-2023](#) stelt dat **21 leerlingen** profiteren van dit curatief hb-onderwijs.

⁸ [Rapport resultaten verantwoordingsonderzoek 2016 bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap](#), Algemene Rekenkamer, 2017.

⁹ [Regionale verschillen splijten passend onderwijs](#), AOb onderwijsblad, 9 maart 2023.

niet bedoeld.¹⁰ Inclusief betekent niet 'gewoon in dezelfde klas' en is specifiek gericht op de groep kinderen met een beperking. De raad benoemt dat hoogbegaafden een andere doelgroep zijn waarvoor apart beleid gemaakt moet worden.¹¹ Doel van inclusiviteit is de kloof met het speciaal onderwijs te dichten. Zodat kinderen met een beperking niet op aparte scholen zitten ver weg, maar les krijgen in hetzelfde gebouw in de buurt, ze gebruik maken van dezelfde faciliteiten en waar mogelijk samen activiteiten doen. Precies zoals bij een voltijd hb-voorziening op een reguliere school!

Conclusie

Positionering, uitvoering en financiering van voltijd hb-onderwijs zijn problematisch. SWV's en besturen breken in korte tijd af wat in jaren is opgebouwd: bloeiende hb-afdelingen met veel waardevolle kennis en expertise. Ongeacht protesten van ouders en docenten. Ongeacht de gevolgen voor kinderen. Ongeacht democratische besluitvorming.

Willen we dat het beleid dat de kamer unaniem heeft aangenomen uitgevoerd wordt? Willen we dat kinderen en ouders niet langer het slachtoffer zijn, net zoals in de Toeslagenaffaire en de uithuisplaatsingen in de Jeugdzorg?

Dan moeten SWV's en besturen weten dat er consequenties zijn als ze democratisch beleid niet uitvoeren. Anders blijft passend onderwijs niet passend en wordt het probleem van de thuiszitters groter.

Met vriendelijke groeten,

Samenwerkende directeuren hb-scholen

---

¹⁰ *Steeds inclusiever*. (2020). Onderwijsraad. Inclusief is een combinatie van 1) ondersteuning en toerusting, 2) gezamenlijk onderwijs 3) thuisnabij onderwijs. De juiste ondersteuning en toerusting staat hierbij altijd vóórop. Als deze niet geborgd zijn, is het onderwijs niet inclusief.

¹¹ *De Onderwijsraad vindt het belangrijk dat er voor de andere groepen, zoals leerlingen met een leerachterstand en leerlingen met een leervoorsprong, gericht beleid komt om te voorkomen dat zij onderpresteren, hun motivatie verliezen en onnodig een beperking ontwikkelen. Hij adviseert echter het beleid voor deze groepen niet te laten samenvallen met inclusiever onderwijsbeleid voor leerlingen met een beperking.* Uit: *Steeds inclusiever*. (2020). Onderwijsraad, p.38.